

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 347.73:336.027.

Борисова Ю.Ю.,
студентка 6 курсу

Київського університету права НАНУ

ПОНЯТТЯ АУДИТУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Дана стаття присвячена визначенню поняття аудиту. Аудит розглянуто з точки зору різних галузевих наук. На основі проаналізованих норм чинного законодавства та навчально-методичної і наукової літератури зроблено спробу сформулювати авторське визначення поняття аудиту.

Ключові слова: аудит, аудитор, аудиторська діяльність.

Борисова Ю.Ю.
студентка 6 курса

Киевского университета права НАНУ

ПОНЯТИЕ АУДИТА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ

Данная статья посвящена определению понятию аудита. Аудит рассмотрен с точки зрения различных отраслевых наук. На основе проанализированных норм действующего законодательства и учебно-методической и научной литературы сделана попытка сформулировать авторское определение понятия аудита

Ключевые слова: аудит, аудитор, аудиторская деятельность.

Borisova J.J.,
Student 6 courses

Kyiv University of Law NASU

THE CONCEPT OF AUDIT: THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS

In the article auditing examined in terms of various sectoral. Analyzed the current legislation and educational and scientific literature author attempts to formulate a definition of auditing.

In recent years there have been radical changes in the development of audit activity caused by the desire of Ukraine to reach international standards. Indeed, there is today a professional independent audit in Ukraine.

In this regard, research on the organization and conduct of the audit of its business in Ukraine is of particular importance that determines the relevance of the chosen topic and feasibility studies for the development of this issue.

The main objectives of the audit include: reality determining financial results; audit financial statements, payments, returns and other documents to establish their reliability and compliance undertaken economic and financial transactions with the law; detection and prevention (prophylaxis) of violations in financial and economic activity of enterprises; evaluation of the effectiveness of internal controls; advisory services for accounting, analysis, law, management, marketing, finance and more.

Keywords: audit, auditor, auditing.

Актуальність проблематики. Обов'язковою частиною цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни є аудит. Протягом розвитку світової економіки аудит розвивався разом з нею, набувавши нових призначень та рис. Спочатку аудиту надавали роль, яка зводилась лише до інструменту перевірки та підтвердження достовірності бухгалтерської звітності. Пізніше аудит набув більшого значення, а саме можливості спонукати до покращення ефективності управління підприємств, до вдосконалення внутрішнього контролю та загалом схиляє до економічної діяльності. З часом аудит розвинувся ще більше та почав набувати рис механізму, який запобігає можливості виникнення ризиків, шляхом перевірок для прогнозування можливих потенційних ризиків та шляхів їх уникнення.

Ступінь наукової розробки проблеми. Проблематика визначення суті аудиту порушувалась, як зарубіжними, так і вітчизняними вченими та практиками, зокрема,

такими як: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, З.В. Гуцайлюк, Н.І. Дорош, С.Я. Зубілевич, Л.Л. Кінашук, Л.М. Крамаровський, В.В. Сопка та багатьма іншими. Серед зарубіжних вчених це питання досліджувалось Е.А. Аренсом, М.П. Баришніковим, А.М. Богомолівим, Дж.К. Робертсоним, Я.В.Соколовою та іншими.

Мета статті – сформулювати комплексне визначення поняття аудиту на основі аналізу чинного законодавства та наукової літератури. Розглянути поняття аудиту з точки зору різних галузевих наук.

Виклад матеріалу. Поняття аудиту закріплене в законі України «Про аудиторську діяльність» [1], так ст. 3 визначає, що аудит це — перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність всіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів. Крім того, не лише вищенаведений Закон має визначення поняття аудиту, ще визначення даного поняття є в Господарському Кодексі України [2], а саме ст. 363 визначає, що аудит — це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим нормативам.

Визначення аудиту можна знайти також в зарубіжних нормативних документах. У «Положенні про основні концепції аудиту» Комітет з основним концепціям аудиту Американської асоціації бухгалтерів [3, с. 19] визначає, що аудитом називається систематичний процес об'єктивного збору та оцінки свідчень про економічні дії і події з метою визначення ступеня відповідності цих тверджень встановленим критеріям і представлення результатів перевірки зацікавленим користувачам. Це визначення охоплює все різноманіття видів і цілей аудиторської перевірки.

Поняття аудиту у загальному розумінні досліджувалось О.А. Петриком [4], який зазначив, що термін «аудит» у сучасному найбільш поширеному тлумаченні означає перевірку і підтвердження незалежним професіоналом (аудитором) фінансової (бухгалтерської) звітності щодо її достовірності, повноти та законності. Існують також інші визначення аудиту, які поступово формувалися, змінювалися та удосконалювалися в процесі історичного розвитку аудиту.

У сучасній зарубіжній літературі не склалося однозначної думки про аудит і об'єкт його вивчення. У підручнику Р. Адамса [5, с. 13] сформульовано визначення, яке в якості об'єкта аудиту встановлює фінансові звіти підприємства. Аудит є незалежне подання спеціально призначеним аудитором фінансових звітів підприємства і висловлення думки про них при дотриманні правил, встановлених законом.

Е.А. Арнс і Дж. К. Лоббек [6, с. 7] аудитом називають процес, за допомогою якого компетентний незалежний працівник накопичує й оцінює свідчення про інформацію, що піддається кількісній оцінці і що належить до специфічної господарської системи, щоб визначити і виразити у своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріям.

Зосередимо свою увагу на дослідженні понять аудиту, які містяться у вітчизняній літературі. Дане питання досліджувалось такими науковцями: М.Т. Білухою, Ф.Ф. Бутинцем, З.В. Гуцайлюком, Л.В. Дікань, Н.І. Дорошем, С.Я. Зубілевичем, Л.Л. Кінащук, Л.М. Крамаровським, В.П. Нагребельним, В.В. Сопкою. Спочатку аудит вважався суто економічною категорією. Професор Ф.Ф. Бутинець [7, с. 26] зазначає, що аудитом є — визначення достовірності бухгалтерського обліку та фінансової звітності, їх повноти та відповідності чинному законодавству і встановленим нормативам. Серед економістів також заслуговує на увагу визначення поняття аудиту Л.В. Дікань, [8, ст. 111] яка вважає, що аудит – це процес, за допомогою якого компетентний незалежний працівник накопичує й оцінює свідчення про інформацію, яка піддається кількісній оцінці та відноситься до певної господарської системи (юридичної особи, підрозділу суб'єкта господарювання, індивідуума), щоб визначити і виразити у своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріями

Інші вчені економісти такі, як Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко [9, с. 17] вважають, що аудит відноситься до інтелектуальної діяльності, яка передбачає дослідження фінансово-господарської діяльності з метою її поліпшення та підвищення прибутковості відповідно до замовлень, наданих за угодами між аудиторськими організаціями і суб'єктами підприємницької діяльності.

З урахуванням того, що аудит почали досліджувати юристи, з'явилися різні точки зору та підходи до визначення поняття аудиту, які розглядаються крізь призму різних галузей права. Отже розглянемо поняття аудиту з точки зору різних галузей права.

Багатьма вченими у сфері фінансового права сформовано поняття аудиту, яке зводиться до однієї з форм фінансового контролю з певним правовим регулюванням. Так наприклад цей підхід може знайти своє відображення у підручнику В.П. Загребельного, [10, с. 139] який також розглядає поняття аудиту, суто як вид фінансового контролю. Зазначивши, що застосування аудиторської форми контролю, серед інших форм контролю дозволяє поєднувати інтереси держави і не державних господарюючих суб'єктів. Л.Л.Кінащук [11, с. 51] зазначає, що аудит – це цілеспрямована діяльність аудиторів та аудиторських фірм з приводу перевірки публічної фінансової звітності, обліку первинних документів, іншої інформації з фінансової діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності та повноти фінансової звітності, відповідності її чинному законодавству та встановленим нормативам, а також забезпечення ефективності управлінських рішень щодо раціонального використання основних та оборотних фондів. Тобто можемо сказати, що фінансове право – визначає поняття аудиту, яке сформовано на стиці права та економіки.

Серед вчених, представників господарської галузі права, сформовано підхід до поняття аудиту, визначення якого зводиться до дублювання положення Господарського кодексу України. Дане відображення можна знайти у науковця В.С. Щербини [12], який зазначає, що аудит можна розглядати як своєрідну експертизу бізнесу.

Загалом аудит являє собою достатньо нову сферу діяльності, через що має достатньо недоліків у своєму функціонуванні. Зокрема, Г.М. Місухіна [12] зазначає, що аудит в Україні є порівняно новим видом діяльності і тому, процес його розвитку супроводжується виникненням проблемних питань, що обумовлені впливом цілого

ряду чинників і обставин: недосконалість вітчизняного законодавства з аудиту, незначний практичний досвід, відсутність методики з проведення та документування процесу аудиту. Існує брак методологічних основа, також відчувається недостатність вітчизняної спеціальної літератури, що являє собою певну прогалину у формуванні його методології та вимагає науково обґрунтованих теоретичних розробок у цьому напрямі ті їх практичного втілення.

Висновки. Таким чином, науковці по різному визначають поняття аудиту. Одні з них ототожнюють його з перевіркою, інші вважають, що аудит – це метод чи форма контролю. Виходячи із загальних засад теорії держави і права під методом розуміється сукупність прийомів, засобів, принципів і правил, за допомогою яких досягається предмет, виходять нові знання. В нашому випадку предметом саме є фінансово-господарська діяльність підприємств. Метод - це підхід до досліджуваних явищ, предметів і процесів, планомірний шлях наукового пізнання і встановлення істини. Тобто це лише механізм для встановлення певних фактів. Виходячи з вищезазначеного поняття, вважаю, що визначення аудиту найкраще розкривається сама як методу контролю.

Список використаних джерел:

1. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22 Квіт. 1993 р. № 3125-XII// Відомості Верховної Ради України. –1993.–№ 23. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 191-VIII (191-19) від 12.02.2015, ВВР, 2015, № 21, ст.133) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 629-VIII від 16.07.2015, ВВР, 2015, № 43, ст.386) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
3. Основи аудиту: навч. посібник / Г. А. Юдіна, М. М. Черних. – М.: КНОРУС, 2006. - 206 с.
4. Аудит у зарубіжних країнах: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / О.А. Петрик, М.Т. Фенченко; За заг. ред. О.А. Петрик – К.: КНЕУ, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/books/_book-730.htm
5. Основи аудиту Р. Адамс / Пер. з англ. / Под ред. Я.В. Соколова – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1995. - 398 с.
6. Аудит / Е.А. Аренс, Дж.К. Лоббек / Пер. з англ. / Под ред. Я.В. Соколова. – М.: Фінанси і статистика, 2001. - 560 с.
7. Аудит і ревізія господарської діяльності: Навч. посіб./ Ф.Ф. Бутинець та ін./ — Житомир: ЖІТІ, 2001. — 356 с.
8. Контроль і ревізія: Навч. посіб./Л.В. Дікань/ — К. 2004. – 245 с.
9. Аудит, методика і організація : Навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей). У 2 частинах. Частина 1. /Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко/ – Харків: ХНАМГ 2007. – 163 с. (452 с.) Укр. мова.
10. Фінансове право України. Загальна частина: Навч. посібник /за заг. ред. члена-кореспондента АПрН України В.П. Нагребельного/, 2003. – 213 с.
11. Напрями вдосконалення теоретико-правової основи аудиту як виду фінансової діяльності /Кінашук Л.Л./ Підприємство, господарство і право.-К.: Ін. Юре. – 2009.-1.- с.152.
12. Господарське право: Підручник. - 2-е вид., / Щербина В. С./ перероб. і доп. - К.: Юрінком Інтер., 2005, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ibib.ltd.ua/gospodarske-pravo-pidruchnik-vid-pererob-dop.html>
13. Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні /Місухіна Г.М/ тези [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=25952>

References:

1. Pro auditors'ku dijalnist' : Zakon Ukraїni vid 22 Kvit. 1993 r. No 3125-XII// Vidomosti Verhovnoї Radi Ukraїni. –1993.–No 23. (Iz zminami, vnesenimi zgidno iz Zakonami № 191-VIII (191-19) vid 12.02.2015, VVR, 2015, N 21, st.133) [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

2. Gospodars'kij kodeks Ukraïni vid 16.01.2003 № 436-IV // Vidomosti Verhovnoï Radi Ukraïni (VVR), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, (Iz zminami, vnesenimi zgidno iz Zakonomi № 629-VIII vid 16.07.2015, VVR, 2015, № 43, st.386) [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
3. Osnovi auditu: navch. posibnik / G. A. Judina, M. M. Chernih. – M.: KNORUS, 2006. - 206 s.
4. Audit u zarubizhnih kraïnah: Navch.-metod. posibnik dlja samost. vivch. disc. / O.A. Petrik, M.T. Fenchenko; Za zag. red. O.A. Petrik – K.: KNEU, 2002. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/books/_book-730.htm
5. Osnovi auditu R. Adams / Per. z angl. / Pod red. Ja.V. Sokolova – M.: Audit, JuNITI, 1995. - 398 s.
6. Audit / E.A. Arens, Dzh.K. Lobbek / Per. z angl. / Pod red. Ja.V. Sokolova. – M.: Finansi i statistika, 2001. - 560 s.
7. Audit i revizija gospodars'koï dijial'nosti: Navch. posib./ F.F. Butinec' ta in./ - Zhitomir: ZhITI, 2001. - 356 s.
8. Kontrol' i revizija: Navch. posib./L.V. Dikan'/ — K. 2004. – 245 s.
9. Audit, metodika i organizacija : Navchal'nij posibnik (dlja studentiv ekonomichnih special'nostej). U 2 chastinah. Chastina 1. /N.I. Gordienko, O.V. Harlamova, M.Ju. Karpenko/ – Xarkiv: HNAMG 2007. – 163 s. (452 s.) Ukr. mova.
10. Finansove pravo Ukraïni. Zagal'na chastina: Navch. posibnik /za zag. red. chlena-korespondenta APrN Ukraïni V.P. Nagrebel'nogo/, 2003. – 213 s.
11. Naprjami vdoskonalennja teoretiko-pravovoï osnovi auditu jak vidu finansovoï dijial'nosti /Kinashhuk L.L.// Pidpriemstvo, gospodarstvo i pravo.-K.: In. Jure. – 2009.-1.- s.152.
12. Gospodars'ke pravo: Pidruchnik. - 2-e vid., / Shherbina V. S./ pererob. i dop. - K.: Jurinkom Inter., 2005, [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://ibib.ltd.ua/gospodarske-pravo-pidruchnik-vid-pererob-dop.html>
13. Problemi ta perspektivi rozvitku auditu v Ukraïni /Misuhina G.M/ tezi [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu:<http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=25952>

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Кінашук Л.Л.

УДК 347.

Вдовічен В.А.,

доцент кафедри публічного права юридичного факультету
ЧНУ ім. Ю. Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ ЗА ДОХОДАМИ

У даній статті досліджено особливості фінансово-правового режиму казначейської системи виконання бюджетів за доходами. Комплексно охарактеризовано кожну з цих особливостей. Проаналізовано позиції вчених щодо вказаного питання.

Ключові слова: фінансово-правовий режим, казначейська система, особливості, виконання бюджетів за доходами, бюджетні правовідносини.

Вдовичен В.А.,

доцент кафедри публічного права юридичного факультета
ЧНУ ім. Ю. Федьковича

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕЖИМА КАЗНАЧЕЙСКОЙ СИСТЕМЫ ИСПОЛНЕНИЯ БЮДЖЕТОВ ПО ДОХОДАМ

В данной статье исследованы особенности финансово-правового режима казначейской системы исполнения бюджетов по доходам. Комплексно охарактеризовано каждую из этих особенностей. Проанализировано позиции ученых по указанному вопросу.

Ключевые слова: финансово-правовой режим, казначейская система, особенности, исполнения бюджетов по доходам, бюджетные правоотношения.

Vdovichen V.A.,

associate Professor of Civil Law Faculty of the CNU named after Yu. Fedkovych

FEATURES OF FINANCIAL AND LEGAL REGIME OF THE TREASURY SYSTEM OF BUDGET REVENUES